

2004.09.15 uchwala SN III CZP 44/04

Opłatę kancelaryjną za klauzulę wykonalności pobiera się także, gdy została ona umieszczona na bankowym tytule egzekucyjnym.

Przez koszty sądowe, obejmujące opłaty sądowe i zwrot wydatków, należy rozumieć koszty związane ze wszczęciem, prowadzeniem i zakończeniem postępowania cywilnego w danej sprawie. Skoro system kosztów sądowych jest, nie tylko w Polsce, lecz wielu współczesnych państwach wykorzystywany do zasilania budżetu państwa, to oczywista jest rola elementu fiskalnego w instytucji kosztów sądowych. Niewątpliwym jest także, że intensywność i zakres oddziaływania tego czynnika, któremu obszernie wywody poświęcił skarżący Bank, może wywierać wpływ na realizację zasady dostępu obywateli do sądu. Stąd przy omawianiu w doktrynie problematyki kosztów sądowych, a także w orzecznictwie najczęściej przy stosowaniu instytucji sądowego zwolnienia od kosztów sądowych - przypomina się, że są one malum necessarium. Na kształtowanie się krytykowanego elementu finansowego - z reguły bez wskazania zadowalającego rozwiązania - poza instytucją ustawowego i sądowego zwolnienia od kosztów sądowych wpływ wywiera wysokość poszczególnych stawek, w tym z tytułu wpisu stosunkowego, a także katalog pism wolnych od kosztów (opłat) sądowych.

Stosownie do § 54 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 154, poz. 753 ze zm.) dziesiąta część wpisu stosunkowego pobiera się od wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu innemu niż orzeczenie sądu. Natomiast za klauzulą wykonalności pobiera się - zgodnie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 listopada 1996 r. w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 139, poz. 650 ze zm.) - opłatę kancelaryjną w kwocie 6 zł, za każdą stronicę wydane go dokumentu, która to kwota w większości spraw - jak dowodzi praktyka - wyczerpuje należną - ze względu na wielkość dokumentu opłatę kancelaryjną.

Postępowanie w sprawie nadania klauzuli wykonalności, uregulowane w art. 776-795 k.p.c., i z punktu widzenia spełnianej funkcji najczęściej określane jest jako wstęp do postępowania egzekucyjnego, a jego przedmiotem jest badanie, czy dokument przedstawiony przez wierzyciela ma wszystkie cechy tytułu egzekucyjnego oraz czy na jego podstawie może być prowadzona egzekucja. Przepisy art. 96-98 prawa bankowego zawierają szczególne regulacje w stosunku do powołanych przepisów k.p.c. Praktykę ich stosowania można uznać za jednolitą i utrwaloną w orzecznictwie sądowym. Nie zachodzi zatem potrzeba jej omawiania.

Skutkiem postępowania klauzulowego jest wydanie tytułu wykonawczego, stanowiącego podstawę egzekucji, bądź odmowa jego wydania. Klauzula wykonalności, w którą zaopatrzone jest tytuł egzekucyjny stanowi akt sądowy stwierdzający dopuszczalność prowadzenia egzekucji na podstawie konkretnego tytułu egzekucyjnego, a także w razie potrzeby zakreśla jej przedmiotowe granice - również w odniesieniu do bankowego tytułu egzekucyjnego (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2000 r., III CZP 17/00 - OSNC 2001, nr 1, poz. 3). Niezależnie od tego, czy i ewentualnie, w jakim stopniu klauzula wykonalności stanowi samodzielną instytucję prawa postępowania cywilnego, to nie ulega wątpliwości, że jest ona rodzajem czynności decyzyjnej sądu. Została szczegółowo uregulowana i sformalizowana, bowiem treść zezwolenia na zastosowanie przymusu państwowego nie może budzić wątpliwości, czy też rozbieżności.

Ubocznie można zauważyć, że taka regulacja nie jest wyjątkiem w obowiązującym kodeksie postępowania cywilnego (art. 711 § 2 k.p.c.). Od wniosku o wydanie postanowienia co do wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody zawartej przed tym sądem pobiera się - stosownie do § 9 ust. 1 pkt 3 powołanego rozporządzenia - czwartą część wpisu. Po zakończeniu tego postępowania stwierdzającym postanowieniem wykonalność wyroku strona może uzyskać klauzulę wykonalności, za którą pobiera się opłatę kancelaryjną w kwocie 6 zł za każdą stronicę wydanego dokumentu.

Zgodnie z art. 783 k.p.c. klauzula wykonalności poza stwierdzeniem, że tytuł uprawnia do egzekucji, zawiera nakaz w brzmieniu ustalonym w § 213 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 19 listopada 1987 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 210). Podejmując czynność decyzyjną o nadaniu klauzuli wykonalności w sytuacji określonej w § 214 powołanego regulaminu, sąd daje wyraz swemu rozstrzygnięciu w formie pieczęci, lecz nie jest to równoznaczne z pominięciem formy postanowienia. Fakt niewydania odrębnego postanowienia o nadaniu tejże klauzuli nie zmienia charakteru orzeczenia w tym przedmiocie. Sąd we wszystkich wypadkach rozstrzyga o nadaniu klauzuli wykonalności postanowieniem, co obejmuje także i sytuację, w której klauzulę umieszcza się w formie stempla na wypisie orzeczenia. W takiej sytuacji treść owego postanowienia - jak się określa w literaturze przedmiotu - zawarta jest w klauzuli w formie implikacji. Natomiast Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 5 lipca 1974 r., III CZP 25/74 (OSNCP 1975, nr 1, poz. 2), stwierdził, że i w tym wypadku postanowienie zostało wydane w skróconej formie, co nie stoi na przeszkodzie potraktowaniu go na równi z wydanym na odrębnym formularzu.

Opłata kancelaryjna zgodnie z art. 38 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i § 1 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych w sprawach cywilnych, pobierana jest od nadania klauzuli każdemu tytułowi egzekucyjnemu, nie wyłączając bankowego. Odmienne zapatrywanie opiera się na błędnej wykładni art. 38 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych polegającej na wiązaniu i warunkowaniu pobrania należnej opłaty kancelaryjnej za klauzule wykonalności od jej wydania "...na podstawie akt". Zwrot ten dotyczy odpisów, zaświadczeń, wyciągów i innych dokumentów. Nie obejmuje aktów decyzyjnych sądu noszących znamię imperatywności, zmierzających do zapobieżenia nieuzasadnionemu lub przedwczesnemu wdrożeniu środków przymusu. Stwarza to gwarancję przestrzegania prawa nie tylko przez wierzyciela, lecz także i w działaniu właściwych organów egzekucyjnych. A okoliczność, że klauzulę wykonalności umieszcza się w ustalonej formie stempla na wypisie orzeczenia nie może prowadzić do wyłomu w funkcjonowaniu tych zasad ani też uwalniać od obowiązku uiszczenia należnej opłaty kancelaryjnej.